

במקום שאינו כשר לשחיטה, והרי זו "הגרמה", שהיא אחד מהדברים שנאמרו למשה בסיני שפוסלים את השחיטה, שמהותה היא, ששחט במקום שאינו ראוי לשחיטה.

רבי יוסי ברבי יהודה אומר: אף אם שייר מלא החוט על פני רובה של הטבעת בלבד, כלומר, שלאחר ששחט את רוב הקנה בתוך הטבעת יצא מהטבעת, וגמר שם את השחיטה, מכל מקום, השחיטה כשרה, כיון שהשחיטה כבר הוכשרה בחיתוך רובו של הקנה. ומה שהמשיך אחר כך מחוץ למקום השחיטה הרי הוא כחותך סתם בשר.

גמרא:

רב ושמואל, דאמרי תרוייהו, הלכה ברבי יוסי ברבי יהודה, שאמר, כיון ששחט את רוב הקנה כדין, די בכך, לפי שרובו ככולו.

ועוד אמרו: **ואף רבי יוסי ברבי יהודה לא אמר שהטבעת כשרה לשחוט בה אלא בטבעת הגדולה, שהיא העליונה, הואיל והיא מקפת את כל הקנה, ולכן יש עליה שם "קנה".**

אבל בשאר טבעות, לא, אין השחיטה כשרה בתוכן כלל, אלא בין טבעת לטבעת בלבד, לפי שאין על טבעות אלו שם "קנה", כיון שאין הן מקיפות את כל הקנה אלא את רובו בלבד. (133)

ומקשינן: **וכי בשאר טבעות לא כשרה השחיטה לרבי יוסי ברבי יהודה?**

והתניא, רבי יוסי ברבי יהודה אומר:

י"ב-ב

השוחט בשאר הטבעות, אף על פי שאין הן מקיפות את כל הקנה, הואיל ומקיפות את רוב הקנה, שחיטתו כשרה.

ומוגרמת, היינו הנידון של המשנה, ששחט בטבעת הגדולה ולאחר ששחט רוב הקנה הטה את הסכין כלפי הראש ויצא מהטבעת, פפולה, כדעת רבנן במשנה [ולא רבי יוסי ברבי יהודה אמר זאת].

העיד רבי חנינא בן אנטיגנוס על מוגרמת, ששחט כל הקנה למעלה מהטבעת הגדולה, שהיא כשרה. לפי שהוא חולק על המשנה, ולדעתו מקום השחיטה נמשך גם למעלה מהטבעות, עד המקום שנקרא "שיפוי כובע", שהוא הבשר שעל הקנה שמאמצעיתו הוא הולך בשיפוע כלפי מעלה, ונראה ככובע.

וקשיא לרב ושמואל מברייתא זו, שאמר בה רבי יוסי ברבי יהודה להדיא שהשחיטה כשרה אפילו בשאר הטבעות?

ומתריצין: אמר רב יוסף: אכן רבי יוסי ברבי יהודה תרתי קאמר, שהדין "רובו ככולו" אמור גם לענין עצם השחיטה, שאם שחט רוב קנה במקום הראוי לשחיטה די בכך, ולא איכפת לן שאחר כך יצא ממקום השחיטה, וגם לענין מקום השחיטה שיחשבו שאר הטבעות למקום שחיטה משום שמקיפות את רוב הקנה.

דברי רב ושמואל [שסתם רב יוסף הוא רב יוסף בר חייא]. יוסף בר חייא אין לסמוך על דבריו, כיון שהוא מכולי עלמא גמיר. רבים הם רבותיו שמפיהם הוא לומד, ושם אחד מרבותיו לא דייק לומר בשם רב ושמואל את הדברים כפי שהם אמרו.

שמע רב יוסף, איקפדי! אמר: וכי אנא, מכולי עלמא גמירנא?! אנא מרב יהודה גמירנא, שמדייק ביותר, דאפילו ספיקו דגברי גרים. כשאחד היה אומר לו דבר הלכה והאומר שכח ממי הוא שמע זאת, כשהיה רב יהודה חוזר על הדברים היה אומר: שמעתי מפלוני שספק בידו ממי הוא שמע זאת.

דאמר רבי יהודה, אמר לי רבי ירמיה בר אבא: ספק בידי אם משמיה דרב, ספק אם משמיה דשמואל שמעתי הדברים דלהלן: שלשה הדיוטות מתירין את הכבור הנמצא בו מום שהוא גלוי לכל, כדי לשחוט אותו מחוץ למקדש, במקום שאין מומחה חכם המוסמך לבדוק את המומין.

ומקשינן: **ורבי זירא, כיצד אכל את המוגרמת דרב ושמואל? שאפילו לשיטתו שרב ושמואל לא אסרו אותה מעולם הרי בכל זאת היו נוהגים במקומותיהם שלא לאכול את המוגרמת, ולדעתו הרי שעשו זאת לא מצד הדין אלא מצד חומרא שהחמירו על עצמם.** ואם כן גם הוא היה צריך לנהוג כן כיון שהוא הגיע מאותו מקום שנוהגים להחמיר. וכי לית ליה מה שנאמר במשנה במסכת פסחים במי שהלך ממקום

אך **רב ושמואל סברי כוותיה בחדא, בענין עצם השחיטה, ופליגי עליה בחדא, בענין מקום השחיטה, שלא אמרינן בו "רובו ככולו", ולכן פסולה השחיטה בשאר הטבעות.**

ומקשינן: **והא רב ושמואל, "ואף רבי יוסי ברבי יהודה לא אמר אלא בטבעת הגדולה", קאמרי, משמע שלדעתם רבי יוסי ברבי יהודה עצמו לא הכשיר בשאר הטבעות.** ואם כן, שוב יקשה עליהם מהברייתא?

ומתריצין: **הכי קאמר רב ושמואל: הלכה כמותו בטבעת הגדולה, שאם שחט בה רוב אף על פי שיצא ממנה אחר כך כשרה. ואין הלכה כמותו בשאר טבעות, שאין השחיטה כשרה בהן כלל, ומה שאמרו שרבי יוסי ברבי יהודה "לא אמר", היינו ש"לא אמר ולא כלום" לפי שאין הלכה כמותו בשאר טבעות.**

כי סליק כאשר עלה רבי זירא לארץ ישראל מבבל, אכל מוגרמת דרב ושמואל, היינו מבשר שנשחט בשאר הטבעות שלדעת רב ושמואל אינה כשרה [הלשון "מוגרמת" כולל כל שחיטה שאינה במקום הראוי לשחיטה].

אמרי ליה: לאו מאתריה דרב ושמואל את? ולמה אינך מחמיר כמותם?

אמר להו רבי זירא: מאן אמרה שרב ושמואל פוסלין השחיטה בשאר טבעות? הרי יוסף בר חייא, הוא זה שתירץ לעיל

לומר שעל ידי "רובו ככולו" יחשב המקום במקום שחיטה.

השחיטה כשנעשתה במקום הראוי, שדי בשחיטת רוב קנה, אבל לגבי מקום השחיטה אין

למקום שנותנין עליו חומרי המקום שיצא משם וחומרי המקום שהלך לשם.

ומתריצין: אמר אב"י: הני מילי שצריך לנהוג בכל החומרות של המקום שיצא משם, מבבל לבבל, או מארץ ישראל לארץ ישראל. דהיינו, שהלך ממקום למקום באותה מדינה. אי נמי כשהלך מארץ ישראל לבבל.

אבל ההולך מבבל לארץ ישראל, כיון דאנן בבבל כייפינן להו, כפופים אנחנו לחכמי ארץ ישראל שהם מעברים את השנים ומקדשים את החדש ובכחם לדון דיני קנסות, עבדינן בוותייהו. כיון שכל הדין שיש לנהוג בחומרות המקום שיצא משם הוא משום כבודם של החכמים שבאותו מקום. אבל כשהולך מבבל לארץ ישראל אינו צריך לחלוק כבוד לחכמי בבל שכן חכמי ארץ ישראל חשובים מהם, וכיון שבארץ ישראל לא אסרו את המוגרמת היה מותר לרבי זירא לאכול אותה שם.

רב אשי אמר, אפילו תימא שגם ההולך מבבל לארץ ישראל צריך לנהוג את החומרות של בבל מכל, מקום, לא תיקשי לרבי זירא. כי הני מילי, היכא דדעתו לחזור למקום שיצא משם. אבל רבי זירא, אין דעתו לחזור לבבל הוה. ולכן לא היה צריך לנהוג החומרות של בבל.

ומקשינן: אמר ליה אב"י לרב יוסף: והא רבנן דאתי ממוחזא, עיר בבבל, אמרי⁽¹³⁴⁾ משמיה דרב נחמן: מוגרמת דרב ושמואל, כשרה! והרי אנו בבבל נוהגין לאסרה?

ומתריצין: אמר ליה רב יוסף לאב"י: נהרא נהרא ופשטיה. כל נהר זורם במקום שהוא רגיל שם. כלומר, כל מקום הולך אחר מנהגו שיש מקומות בבבל שנוהגין לאסור את המוגרמת ויש מקומות שנוהגין להתיר.

רבי שמעון בן לקיש אפשר לשחוט בחודא דכובעא, בקצה העליון של הבשר שעל הקנה שנראה ככובע [וזאת משום שמאמצעיתו של אותו הבשר הוא הולך ונעשה צר בשיפוע כלפי מעלה], והוא הכשיר לשחוט אפילו בחודו של הכובע.

קרי עליה רבי יוחנן: גיפא גיפא! כלומר הכשרת יותר מדאי, שאפילו לפי עדותו של רבי חנינא בן אנטיגנוס לעיל שמותר לשחוט באותו כובע אין להכשיר אלא עד המקום שממנו הוא הולך ונעשה צר.

אמר רב פפי משמיה דרבא: פגע בחיטי — טריפה. שיש למעלה בקנה אצל הכובע לפני שהוא מתחיל לשפוע כלפי מעלה שתי חתיכות בשר קטנות שנראות כמו חטים, ואם פגע בהם כששחט הרי השחיטה פסולה.

איבעיא להו: מהי כונת רבא באומרו "פגע בחיטי טריפה"? האם כונתו לומר שפגע ונגע בהן, בחיטי, על ידי הסכין, דהיינו ששחט בתוכם, כדכתיב [מלכים א ב] "ויפגע בו וימת", שמשמעו לשון נגיעה. או דלמא פגע ולא נגע, אלא ששחט מתחתם סמוך להם מאוד, כדכתיב [בראשית לב] "ויפגעו בו מלאכי אלהים", שמשמעו לשון

פגישה?

אתמר: אמר רב פפא משמיה דרבא: שייר בחיטי. כלומר ששחט בתוך החיטי ועל ידי כן נשאר מקצתם לצד שלמעלה כלפי הראש ומקצתם לצד שלמטה כלפי הקנה, כשרה. ולדעתו הרי שאפילו פגע ונגע גם כן כשרה.

אמר רב אמימר בר מר ינוקא: הוה קאימנא קמיה דרבי חייה בריה דרב אריא, ואמר לי: שייר בחיטי כשרה.

אמר ליה רבינא לרב אשי: אמר לי רב שמן מסוכרא, איקלע מר זוטרא לאתרון, נקלע למקומינו, ודרש: שייר בחיטי כשרה.

מר בר רב אשי אמר: פגע בחיטי, כשרה. היינו פגע ולא נגע. שייר בחיטי, היינו פגע ונגע, טריפה. (135)

יט-א והלכתא, אם שחט משיפוי כובע ולמטה, דהיינו לפני שהוא מתחיל לשפוע כלפי מעלה, כשרה השחיטה. ולמעלה משם, השחיטה פסולה. והיינו דשייר בחיטי. כלומר כשיטת האומר דשייר בחיטי כשרה, כיון שאפילו בשייר בחיטי, ששחט בתוך החטים, עדיין הוא משיפוי כובע ולמטה.

רב נחמן אכשר משיפוי כובע ולמטה.

ומקשינן: אמר ליה רב הונן בר רב קטינא לרב נחמן: כמאן? כשיטת מי אתה מכשיר? הרי דבריך הם לא כרבנן ולא כרבי יוסי ברבי יהודה, החולקים במשנתנו! שהרי

לפי שניהם מקום השחיטה הוא דוקא בתוך הטבעת העליונה, שהיא למטה מהכובע, אלא שנחלקו כשיוצא מהטבעת כלפי מעלה אחר ששחט רוב הקנה בתוך הטבעת אם השחיטה כשרה.

ומתריצין: אמר ליה רב נחמן: אנא, לא "חילק" ידענא, אינני סובר שהלכה כרבנן שלדעתם צריך השוחט לחלק את הטבעת לשנים לכל היקפה, ולא "בילק" ידענא, ולא כרבי יוסי ברבי יהודה שמתיר אפילו אם החריב את הסימן [ב"ילק" הוא מלשון "מבולקה", שמשמעו חורבן] על ידי שחתך קצת בתוך הטבעת והשאר חוץ לטבעת. (136)

אלא, אנא שמעתא דאמוראי ידענא!

דאמר רבי חייה בר אבא אמר רבי יוחנן. ואמרי ליה אמר רב אבא בר זבדא אמר רבי חנינא. ואמרי לה אמר רבי יעקב בר אידי אמר רבי יהושע בן לוי: משיפוי כובע ולמטה כשרה. והאמוראים הללו סוברים כרבי חנינא בן אנטיגנוס, שחולק על רבנן ורבי יוסי ברבי יהודה.

ואמר רבי יהושע בן לוי: מוגרמת דרבנן, שיצא מתוך הטבעת הגדולה לאחר ששחט בה רובה, שרבנן פוסלים בה, כשרה לרבי יוסי ברבי יהודה.

ומוגרמת דרבי יוסי ברבי יהודה ששחט כולה או רובה למעלה מהטבעת הגדולה שאפילו לרבי יוסי ברבי יהודה פסולה, כשרה לרבי חנינא בן אנטיגנוס, שמכשיר

135. ובוה נפשטה הבעיא דלעיל, שמכאן מוכח שלשון פגע היינו פגע ולא נגע. מהרש"א בדברי התוס'.

136. פירוש אחר — חילק ובילק — לישנא בעלמא, שאנשים רגילים לומר כלומר אינני יודע מכל אלו.